

Fehér Ottó professzor Szent-Györgyi-díjas

Az agyelszívás nem veszteség

Szent-Györgyi Albert-díjjal ismert el dr. Fehér Ottó orvosprofesszor

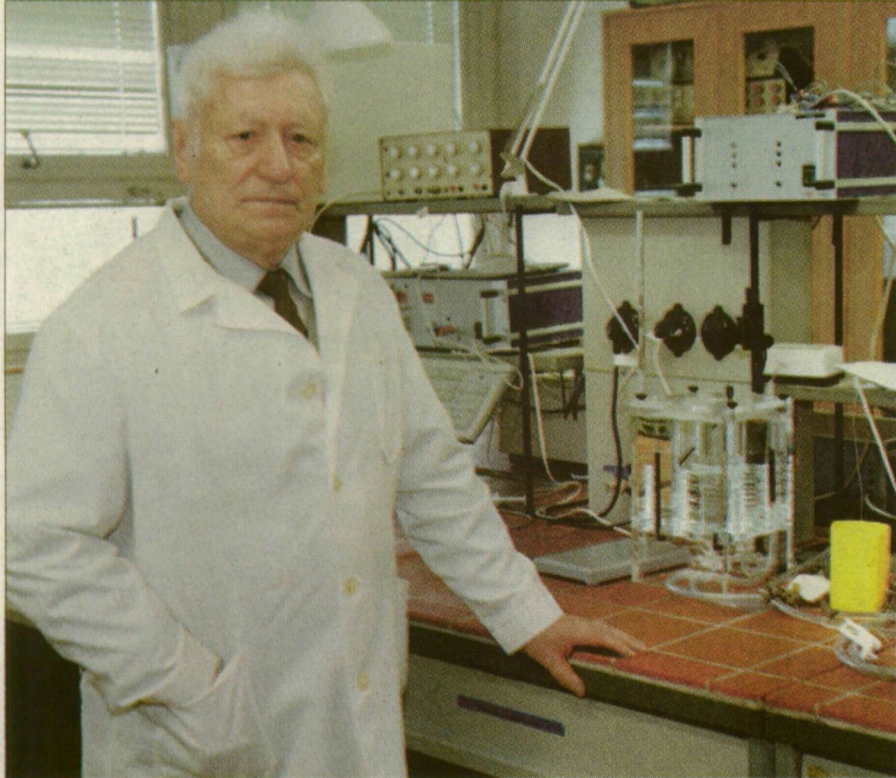
munkáját az oktatási miniszter. A Szegei Tudományegyetem Összehasonlító Élettani Tanszékének nyugalmazott egyetemi tanára a magyar kultúra napján vette át a kitüntetést.

– Orvosi diplomával akár a gyógyszerészetben is elhelyezkedhetett volna. Mi vonzotta mégis a kutatói pályára?

– A debreceni Református Gimnáziumban eltöltött évek alatt lelkesen tanulmányoztam a kémiát, és vegyészmérnök akartam lenni. Saját laborot is rendeztem be otthon, a konyhában. 1945 nyarán azonban az akkori viszonyok közepette nem vállaltam, hogy minden támasz nélkül Budapestre költözsem, és a műegyetemen tanuljak tovább. Ezért jelentkeztem a debreceni orvosegyetemre, ahol két évi tanulás után úgy döntöttem, hogy az idegrendszerrel szeretnék foglalkozni, s harmadéves koromban az élettani intézetbe kerültem demonstratórként. Ezzel elkölteleztem magam az elméleti orvostudomány mellett.

– Könnyen talált magának munkát a tudományos világban?

– Nem voltak elhelyezkedési gondjaim. A debreceni élettani intézetben maradtam, a perifériás idegrendszer vizsgálatával kezdtem foglalkozni, majd áttértem az agy tanulmányozására, és klinikus munkatársaimmal együtt egyre jobban elmé-

Fehér Ottó: „Az európai tudományos élet fokozatosan leszakad az amerikaiak által képviselt élvonaltól.” (Fotó: Schmidt Andrea)

lyedtünk az epilepszia jelenségsorozatjának kutatásában. Magam is megkíséreltem olyan szereket találni, amelyek gátolják az epilepszia kialakulását. Ezek közül néhány az állatokon végzett kísérletek során erőteljes görcsöket tudott kivédeni anélkül, hogy egyéb szervekre hatást gyakorolt volna.

– Sikerült eljutni a kutatások során az epilepszia elleni szerek elterjesztéséig?

– A gyógyszergyárakat sajnos nem érdekelték az eredményeim. Ekkor jöttem rá arra, hogy Magyarországon nem érdemes felfedezni semmi közvetlenül hasznosat, mert itt sem tőkére, sem vállalkozói bátorságra nem számíthat az ember.

Egy életút állomásai

Dr. Fehér Ottó a debreceni egyetemen szerzett orvosi diplomát 1951-ben. A végzés után az élettani intézetben dolgozott tovább. 1959-ben védte meg kandidátusi értekezését, 1961-ben laboratóriumi szakorvosi vizsgát tett. 1967-ben áthelyezték Szegedre, ahol a JATE újonnan alakult összehasonlító élettani tanszékének vezetését vette át. 1973-ban védte meg doktori értekezését, így egy év múlva már egyetemi tanárrá nevezték ki. Bár 1996-ban nyugdíjba vonult, még ma is tart előadást pszichofiziológiából és pszichofarmakológiából.

– Hogyan került Debrecenből Szegedre?

– A szegedi JATE-n a hatvanas évek végén alakult meg az élettani tanszék, amelynek megszervezését rám bízták. Az elemi idegrendszeri folyamatokon be-

lül azt kutattuk, hogy az agynak vagy az idegsejteknek melyik részében helyezkedik el az ember emlékenyom-rögzítő képessége. Megállapítottuk, hogy a pavlovi módszerrel ingerket társítunk, az idegsejtek

kapcsolódási pontjainak, a szinapszisoknak egy része megerősödik, és így új pályák alakulnak ki az idegrendszerben, az emlékenyomok pedig e folyamat során tárolódnak. Közleményeinket sok számottevő nemzetközi lap megjelentette, és még tizenhét év múltán is idézik.

– Milyen fény- és árnyoldalai voltak a tudományos munkának akkor, amikor elkezdte a pályafutását, és milyenek most?

– Az hatvanas-nyolcvanas években a kutatók létbiztonságban érezhették magukat, és az egyre fejlődő műszerezettség mellett – ha távolról is – lépést lehetett tartani a nemzetközi kutatási színvonnalal. Hátrányt jelentett viszont az anyagi szűkösség, valamint az, hogy nehezen tudunk külföldre eljutni. Ennek ellenére a magyar természettudományt nyugaton is elismerték. Ma azt mondhatjuk, hogy a tudósok nehezen tudnak maguknak létbiztonságot teremteni. A kétség jövő előtt álló, kiválóan felkészült fiatal kutatók ezért gyakran külföldön keresnek megélhetést. Az „agyelszívást” ugyanakkor nem nevezném feltétlenül veszteségnek, hiszen ha itt hon maradnának, esetleg gyorsítottan kiszolgálóként találnának csak munkát. Külföldön viszont hasznos lehet az agyelszívás. A jelenkor nagy előnye, hogy sokkal könnyebb információhoz jutni. Nehézséget jelent viszont a tudományos fejlődés egyenlőtlen felgyorsulása amelynek során az európai tudományos élet fokozatosan leszakad az amerikaiak által képviselt élvonaltól.

Hegedűs Szabolcs

A forgalmistábol lett művész

Gőzmozdonyok festője

Cs. Fodor József nyugdíjasként vette kezébe az ecsetet. (Fotó: Schmidt Andrea)

minchat szolgálati év, s öt nyugdíjas esztendő volt már az egykori forgalmista háta mögött, aki menetirányítóként, s MÁV-főfelügyelő „rendfokozatban” akasztotta szögére a három arany rozettával díszített, sötétkék egyenruhát.

„Természetes volt, hogy én is a vasúthoz jelentkeztem. Mozdonyvezető nem lehettem, így első beosztásomban Makó-Ujváros állomásán bakteroláltam. Forgalmi szolgálattevőként bejártam az országot, még Szamosújvárra is eljöttem. Bármerre jártam, minden-

ütt megnéztem, s magamban gyűjtöttem a szép festmények, épületeket. Éreztem, hogy egyszer én is kezemből veszem majd az ecsetet; de a szolgálat mellett erre nem maradt idő. Így hát vártam nyugdíjazásomig.”

A vasút szerelme felesége is a MÁV-nál, a csengelei állomáson ismertte meg: Cs. Fodor Józsefné Wicha Teréz ugyancsak MÁV-főfelügyelőként vonult nyugdíjba.

A forgalmistábol lett művész 1976-ban iratkozott be a Széchenyi tér egyik bérházának udvari épületében működő vasutas képzőművészeti körbe, ahol Cs. Pataj Mihály tanítványa lett. Megtanulta, hogy „minden alkotás alapeleme a rajz, amit később színbe hoz majd...” Nagy odaadással és szorgalommal haladt, hiszen amit más évtizedeken át gyakorol, neki néhány év alatt kellett elsajátítania.

Az ásothalmi és keszthelyi festőtáborokba járt, s néhány év alatt több tárlaton is bemutatkozott. Az 1986-os Országos Vasutas Képzőművészeti kiállításon „Hosszú út előtt” című

festményével díjat nyert. A kép kedves, választott, és „örök” témáját, a régi gőzmozdonyokat ábrázolja: a 424-es, 328-as és 442-es éppen indulni készül a Keleti pályaudvarról.

Hazánkon kívül kiállított Szabadkán, Temesváron, Bécsben és Drezdában, két festmény angol tulajdonosokhoz került.

A művész nem titkolja, hogy vasúti tárgyú festményein a gőzmozdonyok történetét örökíti meg, az első típus születésétől az utolsóként elpöfögő gőzösig. Hasonlóképpen sorban megfesti Magyarország lezsebb, ódon hangulatú vasútállomásait is. De más témát is szívesen megörökít: lakásában láttunk csendéletet, tájképet, portrét, sőt, aktot is...

Cs. Fodor József többször is hálával és tisztelettel említette Szabó Gyula, a MÁV szegedi területi igazgatója nevét, aki a képek utaztatásával, kiállítások szervezésével segíti a nyugalmazott vasutas művészi munkáját. A festő harminchat alkotásból álló, vasúti témájú gyűjteményét ajándékozta a szegedi igazgatóságon működő Vasúttörténelmi Alapítványnak. Mint mondja, szeretné, ha e képek az utókor megismerné a régmúlt vasutas időket...

Cs. Fodor József március 5-én tölti be nyolcvanhatodik születésnapját. Lankadatlan munkakedvéről így beszélt: „Még mindig nagy bennem az alkotói buzalom, mindennap odaállok a festőállvány elé, és akármilyen keveset is, de dolgozom.”

Nyilas Péter

Kicsi a lebukás esélye

Fegyelmi vétségek az egyetemen

A szegedi egyetemi hallgatók ellen zömében oktatók aláírásának meghamisítása, valamint érdemjegyek kijavítása ügyében indítottak fegyelmi eljárást az utóbbi időben. Az ismertté vált ügyek száma ele nyészőnek mondható, valószínűleg azért is, mert kicsi a lebukás esélye. A fegyelmi vétségért járó legsúlyosabb büntetés a kizárás, amit csak ritkán alkalmaznak az ügyeket tárgyaló bizottságok.

Amikor József Attila a szegedi egyetem hallgatójaként az 1920-as évek közepén megírta Tiszta szívvel című versét, Horger Antal nyelvészprofesszor „eltanácsolta” az intézményből. A mai – gondolatok áramlásában is – szabadabb világban már elképzelhetetlennek tűnik, hogy istentagadó strófák miatt bárkit is kirúgjanak az egyetemről. A felsőoktatási intézmények amúgy is ritkán fordulnak ehhez a büntetőeszközhez azokkal a hallgatókkal szemben, akik vétséget követnek el.

Bár a hallgatókat nemcsak az egyetem falain belül, tanulmányaikkal összefüggő szabálysértések miatt vonhatják felelősségre, a Szegedi Tudományegyetemen – illetve annak jogelőd intézményeiben – az utóbbi néhány évben zömében oktatók aláírásának meghamisítása, valamint érdemjegyek kijavítása ügyében indítottak fegyelmi eljárást diákok ellen. Az ügyek száma elemlyészőnek mondható, s – Jancsák Csaba, a hallgatói önkormányzat elnöke szerint – megfelel az országos átlagnak. A természettudományi karon például az utóbbi négy év alatt hat fegyelmi ügyet tárgyaltak, az ötezer hallgató képzését folytató bölcsészettudományi karon is csupán öt diák ellen indítottak eljárást az elmúlt évben, az általános orvostudományi karon pedig három esztendőre visszamenőleg egyetlen felelősségre vonás sem történt.

Katona Péter, a bölcsészettudományi kar fegyelmi bizottságának jelenlegi elnöke elismeri, kicsi az esély arra, hogy kiderüljenek a vétségek, ezért szerinte az ismertté vált ügyeknél több esetben szegik meg a hallgatók kötelességeiket, a felderítetlen ügyek esetleges számáról azonban nem bocsátkozott találgatásokba. Az általa nagy arányúnak tar-

tott látenciat azzal indokolja, hogy „a tanulmányi osztályra elképesztő ügyintézési teher nehezedik”, így nehéz kiszűrni az esetleg meghamisított oktatói aláírásokat, pedig több karon is készítették a szignók összevetésére alkalmas aláírás-mintákat. Katona Péter és Jancsák Csaba egyetért abban, a hallgatók olykor kényeszerűségekből írják alá oktatóik helyett a kurzusfelvétel lapot vagy a leckekönyvet, mivel nem ritkán előfordul, hogy a tanár éppen külföldön tartózkodik, s több héten keresztül sem lehet megtalálni az egyetemen.

Vannak olyan hallgatók is, akik – Katona Péter szavaival élve – „leveszik oktatójuk válláról az osztályozás terhét”, s az általuk beírt érdemjegy mellé a tanár kézjegyet is odabiggyesztik. Mivel azonban a jegyeket nemcsak a leckekönyv alapján regisztrálják a tanulmányi osztályok, hanem a tanároknál lévő értékelőlapokat is megte-rik, ezért hamar kiderül, ha a diák saját magát ajándékozta meg például egy jeles osztályzattal. Az még talán érthető, hogy a diákok a jobb érdemjegyért kisebb-nagyobb csalafintaságot elkövetnek, de minden logikának ellentmond annak a TTK-s hallgatóknak az esete, aki „nem felelt meg” értékelést írt be magának egy általános műveltségi tárgyból. Derűt kiváltó tettét azzal magyarázta, hogy nem tudta volna elérni az oktatót, csakhogy az adott félévet sem így, sem úgy nem tudta volna teljesíteni. A természettudományi kar fegyelmi bizottságának elnöke, Molnár Árpád szerint egyébként az utóbbi időben a legsúlyosabb büntetést – a tanulmányok egy évig tartó felfüggesztését – maga után vonó ügy amiatt robbant ki, mert valaki önkényesen érvényesítette diákgizolmányát, az erre használt pecsétet azonban piros tintába mártva ütötte a papírra, s ezen bukott le.

Előfordulnak ennél extrémebb történetek is. Az egyik főiskolai lapban közzétett esetben például a hallgatói külügyi bizottság által internetes honlap készítésével megbízott joghallgató a megtervezett weboldalt ráíranyította egy pornócsontrára. A végzős diák minden bizonnyal szerencsésnek érezhette magát, amikor mindössze megrovással „sűjtötták” tettéért.

H. Sz.

Hibák a nyomtatványon

Adóbevallás

Budapest (MTI)

Kiseb hibák vannak az adóbevallási nyomtatványok a szakképzési hozzájárulás, illetve a személyi jövedelemadó bevallás magyarázatában – közölte az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal. A szakképzési hozzájárulás fizetésére kötelezett adóbevallást benyújtóknak arra kell figyelni, hogy a kettős könyvvitelt vezető vállalkozásoknak is kell 2001 február 15-éig bevallást készíteni, a 2000. évi előleg és az éves nettó kötelezettség különbözözetéről. Ugyanakkor az adóbevallás kitöltési útmutató hiányosan, csak az egyszeres könyvvitelt vezető különböző

zet bevallási kötelezettségét tartalmazza.

A kettős könyvvitelt vezető adózókna 2000. évet érintő, de a 2001 május 31-éig keletkezett további szakkepzési hozzájárulás különbözözetét május 31-éig kell bevallani és befizetni.

Azoknak az adózókna akik személyi jövedelemadó bevallásukban rendelkeznek az egy-egy százalékos elosztásról, elég ha a kedvezményezett adószámát tüntetik fel. A rendelkező nyilatkozaton ugyanakkor tévesen van feltüntetve, hogy az érvényesség feltétele a kedvezményezett nevének feltüntetése is.